

“Майбутнє належить тим, хто вірить у красу своїх Мрій!”

Елеонора Рузвельт

Мета

Методологічний Бюлетень видається Міністерством Фінансів України на регулярній основі з січня 2025 р. та містить інформацію щодо національних та світових тенденцій у сфері протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ПВК/ФТ/ФР). Розроблено для суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ), регуляторів та правоохоронних органів.

Містить актуальні дані про нові методи та схеми ВК і ФТ, що дозволяє СПФМ адаптувати свої процедури моніторингу та контролю.

Для регуляторів та правоохоронних органів є інструментом для розробки ефективних стратегій боротьби з ВК, включаючи навчання та координацію дій між різними установами для забезпечення належної співпраці та обміну інформацією.

Передмова

Методологічний бюлетень Міністерства фінансів України виходить регулярно і має оглядовий характер: кожен випуск узагальнює звіти міжнародних організацій, нові типології та регуляторні тенденції у сфері запобігання та протидії відмиванню коштів, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Цей випуск є спеціальним і побудований інакше. Він повністю присвячений одній темі, яку неможливо розкрити фрагментарно – окремими сюжетами в різних числах, – оскільки її цінність полягає саме у зв'язності.

Такою темою є рух українського законодавства у сфері ПВК/ФТ до права Європейського Союзу та його безпосередній зв'язок із приєднанням України до Єдиної зони платежів у євро. У публічній дискусії SEPA часто сприймається як суто платіжний, майже технічний сюжет. Насправді ж критерії Європейської платіжної ради для юрисдикцій поза межами Європейського економічного простору вимагають доведення відповідності національного законодавства праву ЄС у п'яти сферах, і однією з них є антилегалізаційне регулювання. Через це шлях до європейського платіжного простору пролягає через законодавство про фінансовий моніторинг, а отже – через сферу відповідальності Міністерства фінансів.

Друга причина, з якої випуск виходить саме зараз, фактор часу. Улітку 2026 року Україна та ЄС відкрили Кластер 1 «Основи процесу вступу», частиною якого є Дорожня карта за Переговорним розділом 24 зі строком приведення законодавства у відповідність до Директив (ЄС) 2015/849 і 2018/843 до IV кварталу 2026 року. Паралельно наближається межа, за якою змінюються самі правила оцінювання: з 10 липня 2027 року вводиться в дію новий пакет правил AML/CFT: шляхом прямого застосування Регламенту (ЄС) 2024/1624 та завершення транспозиції Директиви (ЄС) 2024/1640 на рівні національних законодавств країн ЄС, а Директива (ЄС) 2015/849 втрачає чинність. Додається і технологічний дедлайн – з 15 листопада 2026 року у схемах SEPA не допускатиметься неструктурований формат адрес. Разом вони утворюють вузький коридор, у якому має бути ухвалений законодавчий пакет.

Третя причина – потреба в цілісній картині. Дискусія навколо законодавчого пакета (законопроекти № 14327-д, № 15501, № 15503) розпалася на окремі сюжети: поріг обов'язкового фінансового моніторингу, доступ до Реєстру рахунків, порядок призначення керівництва підрозділу фінансової розвідки. За цими сюжетами губиться загальна конструкція – що вже зроблено, що саме вирішує пакет і що настане після нього. Випуск відновлює цю конструкцію у трьох послідовних блоках: перший фіксує стан імплементації актів права ЄС і фактичні результати вже ухвалених рішень; другий детально розглядає SEPA – її правову природу, економічний ефект, критерії вступу, повну хронологію законодавчого процесу та зміст доопрацьованого законопроекту № 14327-д; третій звернений у майбутнє і присвячений AML-пакету ЄС 2024 року, який визначатиме порядок денний до 2029 року.

Нормативний фундамент: поточний етап адаптації фінансового сектору України до європейських стандартів

Повноправне членство в Європейському Союзі неможливе без повної інтеграції національної економіки до єдиного європейського фінансового ринку. Адаптація фінансового сектору України до європейських стандартів і підготовка до вступу в Єдину зону платежів у євро (SEPA) відбуваються в межах Угоди про асоціацію між Україною та ЄС – насамперед її Підрозділу 6 «Фінансові послуги» Глави 6 «Заснування підприємницької діяльності, торгівля послугами та електронна торгівля» Розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею». Новий імпульс цим реформам дав статус кандидата на членство в ЄС, наданий Україні Європейською Радою 23 червня 2022 року. Відтоді реформи перейшли у площину переговорів про вступ: 15 червня 2026 року в Люксембурзі на другій Міжурядовій конференції Україна та ЄС офіційно відкрили Кластер 1 «Основи процесу вступу», а 14 липня 2026 року в Брюсселі на третій Міжурядовій конференції – Кластер 6 «Зовнішні відносини». Ключові кроки у сфері фінансового моніторингу закріплені в Дорожній карті з питань верховенства права за 24-м переговорним розділом «Юстиція, свобода та безпека» сфери «Верховенство права» (розпорядження КМУ від 14.05.2025 № 475-р), яка є частиною Кластера 1: у підрозділах "в" "Фінансові розслідування" та "г" "Криміналізація та розслідування відмивання грошей": зокрема, приведення законодавства у відповідність до Директив (ЄС) 2015/849 і 2018/843 – до IV кварталу 2026 року, до AML-пакета ЄС 2024 року – до IV кварталу 2027 року.

Таблиця 1. Стан імплементації актів права ЄС у фінансовому секторі

Акт права ЄС	Стан імплементації	Запроваджені норми	Результат імплементації
Директива (ЄС) 2015/849 зі змінами, внесеними Директивою (ЄС) 2018/843 Закон України № 361-IX від 06.12.2019	Виконано в основній частині; завершальні елементи (реєстр рахунків, реєстр КБВ трастів, координаційний механізм за ст. 49) – у законопроєкті № 14327-д	- Ризик-орієнтований підхід для банків, фінустанов і наглядових органів - Обов'язкове розкриття кінцевих бенефіціарних власників у ЄДР - Посилена перевірка публічних діячів та їхніх близьких осіб - Поріг обов'язкового фінансового моніторингу – 400 тис. грн	- Перевірки зосереджені на клієнтах і установах з високим ризиком, решта проходить спрощену процедуру - Власники українських компаній відомі публічно, приховати їх за номінальними особами значно складніше - Операції високопосадовців і їхнього оточення проходять поглиблену перевірку походження коштів - Під обов'язкове звітування потрапляють лише значні операції, дрібні платежі – ні
Директива (ЄС) 2019/1153 Законопроєкт № 14327-д (урядові № 14326 , № 14327 , № 14328 відкликані 16.07.2026)	Не виконано 06.04.2026 головний комітет рекомендував № 14327-д до прийняття за основу з доопрацюванням; очікує розгляду Верховною Радою в першому читанні	- Створення Реєстру рахунків та індивідуальних банківських сейфів фізичних осіб - Обов'язок банків і надавачів платіжних послуг передавати до Реєстру відомості про рахунки, електронні гаманці та договори оренди сейфів - Спеціальний, безпосередній і автоматизований доступ для Держфінмоніторингу, прокуратури, НАБУ, БЕБ, ДБР, Нацполіції, СБУ, АРМА, НАЗК - Доступ НБУ і НКЦПФР для наглядових цілей; іншим особам – лише за рішенням суду - Доступ безоплатний, у машиночитаному форматі, без посередників - Запит можливий лише із зазначенням реквізитів справи чи провадження	- Наявність рахунків встановлюватиметься одним запитом замість звернень до кожного банку - Держава бачитиме повну картину рахунків особи, зокрема в небанківських надавачах - Розшук і арешт активів у кримінальних провадженнях прискоряться - Нагляд за дотриманням банками вимог фінмоніторингу спиратиметься на дані Реєстру - Доступ буде персоніфікованим і простежуваним: кожен запит прив'язаний до

Акт права ЄС	Стан імплементації	Запроваджені норми	Результат імплементації
		- Доступ здійснюють лише спеціально визначені й уповноважені працівники - Захист даних за високими технологічними стандартами; використання поза цілями Закону прирівняне до несанкціонованих дій - Безоплатний витяг для власника рахунка – без розкриття йому запитів правоохоронних органів	справи й конкретного працівника Людина зможе перевірити, які рахунки на неї відкриті, але не дізнається про інтерес правоохоронців
Директива (ЄС) 2015/2366 (PSD2) Закон України «Про платіжні послуги» № 1591-IX від 30.06.2021	Виконано чинний з 01.08.2022	- Перелік платіжних послуг за європейською моделлю та єдині правила їх надання - Ліцензування небанківських надавачів платіжних послуг Національним банком - Правова основа відкритого банкінгу – доступ сторонніх надавачів до рахунків за згодою клієнта - Вимоги до посиленої автентифікації та безпеки платежів - Стандарт IBAN – запроваджено раніше постановою НБУ № 162 від 28.12.2018	- Платіжні послуги надають не лише банки – на ринок вийшли небанківські надавачі послуг - Умови входу однакові для банків і фінтех-компаній, конкуренція зросла - З 1 серпня 2025 року клієнт може дозволити стороннім сервісам бачити свої рахунки й ініціювати платежі - Платежі підтверджуються посиленою автентифікацією, відповідальність за несанкціоновані операції розподілена між банком і клієнтом - Реквізити рахунків уніфіковані з європейськими – переказ з-за кордону не потребує додаткових даних
Регламент (ЄС) 260/2012	Виконано частково законодавча частина не ухвалена	- Єдині правила кредитових переказів і прямих дебетів у євро - Однакові комісії для внутрішніх і транскордонних платежів у євро	Технічну частину виконано: Національний банк перевів систему електронних платежів

Акт права ЄС	Стан імплементації	Запроваджені норми	Результат імплементації
		- Єдиний стандарт фінансових повідомлень ISO 20022 - IBAN як єдиний ідентифікатор рахунка	- на ISO 20022 з 1 квітня 2023 року - Платіжні повідомлення містять повні дані про платника і призначення – менше затримок і ручних перевірок - Після ухвалення закону Україна отримає юридичну підставу подати заявку на приєднання до SEPA; вирівнювання вартості переказів настане з приєднанням українських надавачів до схем SEPA
Регламент (ЄС) 2016/1675 Законопроект № 14327-д Постанова КМУ № 677 (2020)	Виконано частково	- Порядок формування переліку країн з високим ризиком відмивання коштів - Перелік формується Держфінмоніторингом за погодженням з Мінфіном і оновлюється за рішеннями FATF - Посилені заходи перевірки операцій з такими юрисдикціями	- Банки вимагають більше документів про походження коштів і мету платежу за операціями з країнами переліку - Український перелік синхронізований з рішеннями FATF і підходом ЄС - Ускладнено заведення в українську фінансову систему коштів із непрозорих юрисдикцій
Регламент (ЄС) 2018/1672 Митний кодекс України: Положення про транскордонне переміщення валютних цінностей, постанова Правління НБУ № 3 від 02.01.2019	Виконано частково чинний	- Обов'язкове письмове декларування готівки та валютних цінностей на суму понад 10 000 євро - Декларування як при в'їзді, так і при виїзді - Відповідальність за недекларування	- Незадекларований надлишок вилучається на кордоні - Митні та правоохоронні органи отримують дані про транскордонні потоки готівки - Готівковий канал перестав бути «сліпою зоною» поряд із банківським
Директива (ЄС) 2019/1937	Виконано частково	Статус викривача та канали повідомлення – внутрішні, регулярні, зовнішні	Повідомити про корупцію можна захищеним каналом, зокрема анонімно

Акт права ЄС	Стан імплементації	Запроваджені норми	Результат імплементації
Законопроекти № 14327-д, № 15501, № 15503 Закон України «Про запобігання корупції»		▪ Заборона звільнення, тиску та інших негативних заходів через повідомлення ▪ Конфіденційність особи викривача ▪ Право на винагороду	▪ Звільнення чи тиск за повідомлення дають підставу для поновлення на роботі й компенсації ▪ Механізм працює для корупційних правопорушень; сфера Директиви ширша, тож відповідність часткова

Українська система протидії відмиванню коштів перебуває під моніторингом Комітету експертів Ради Європи MONEYVAL. У другому [звіті про прогрес у межах п'ятого раунду взаємних оцінок](#), затвердженому в липні 2020 року, Комітет підвищив Україні рейтинги за Рекомендацією 5 (криміналізація фінансування тероризму) та Рекомендацією 35 (санкції), визнавши санкційний механізм дієвим і стримувальним. Водночас моніторинг триває за Рекомендаціями щодо нових технологій, фінансових санкцій, нагляду за нефінансовими професіями та національної статистики. Варто зазначити, що в наступному [раунді оцінювання](#) акцент зміщується з наявності законодавства й процедур на підтвердження їхньої практичної ефективності.

Міністерство фінансів виступає центральним органом, що формує державну політику у сфері протидії відмиванню коштів. Саме Мінфін розробив і подав до Кабінету Міністрів пакет законопроектів для приєднання України до SEPA, доопрацювавши його із зауваженнями Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради, профільних комітетів та експертів Ради Європи і Європейського Союзу. Міністерство також погоджує сформований Держфінмоніторингом за результатами опублікування на офіційному веб-сайті Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) відповідних висновків [перелік держав, що не виконують рекомендації FATF](#) – від нього залежить, до яких операцій банки застосовують посилену перевірку.

Наступний крок – чітке розмежування ролей. Стаття 49 Директиви (ЄС) 2015/849 вимагає, щоб розробники політики, підрозділ фінансової розвідки та наглядові органи мали дієві механізми співпраці й координації. Тому законопроект № 14327-д закріплює за Міністерством фінансів функції формування політики, її аналізу, нормативно-правового регулювання та міжнародного співробітництва, а за Держфінмоніторингом – функції фінансової розвідки. Це виконує і пункт 87 [Плану заходів з виконання рекомендацій Європейської Комісії](#) (розпорядження КМУ № 300-р від 28.03.2025).

Україна вже заклала міцний нормативний та інституційний фундамент для інтеграції фінансового сектору до європейського простору, успішно реалізувавши низку ключових етапів адаптації. На стратегічному рівні реформи, що розпочалися в межах Угоди про асоціацію, після отримання статусу кандидата перейшли в офіційну площину переговорів із схваленням розпорядженням КМУ від 14 травня 2025 р. № 475-р Дорожніх карт та затвердженням постановою КМУ від 1 квітня 2026 р. № 438 Національної програми адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЄС) та відкриттям Кластерів 1 та 6 влітку 2026 року. У сфері базового законодавства з протидії відмиванню коштів переважно імплементовано вимоги Директив (ЄС) 2015/849 та 2018/843 через Закон № 361-ІХ, який з 2020 року забезпечує дію ризик-орієнтованого підходу, обов'язкове розкриття кінцевих бенефіціарних власників у

ЄДР та посилену перевірку публічних діячів. Дієвість саме цих перших базових заходів була підтверджена позитивними оцінками комітету MONEYVAL, який у 2020 році підвищив Україні рейтинги за критеріями криміналізації ФТ та санкційних механізмів. Спираючись на цей фундамент, держава здійснила подальші кроки: запровадила європейську модель ринку платіжних послуг згідно з Директивою 2015/2366 (PSD2) через Закон № 1591-IX, що надало рівні умови роботи для банків і небанківських установ. Згодом, у квітні 2023 року, Національний банк виконав технічну частину Регламенту (ЄС) 260/2012, перевівши систему електронних платежів на міжнародний стандарт фінансових повідомлень ISO 20022. Паралельно держава налагодила контроль за транскордонним рухом капіталу відповідно до Регламентів (ЄС) 2016/1675 та 2018/1672, встановивши вимоги щодо обов'язкового письмового декларування готівки понад 10 000 євро та синхронізувавши національний перелік ризикових юрисдикцій із рішеннями FATF. Також частково закріплено механізми захисту викривачів корупції в межах імплементації Директиви (ЄС) 2019/1937. Таким чином, забезпечивши технологічну готовність і базову правову відповідність європейським стандартам, Україна підготувала підґрунтя для ухвалення комплексного законопроекту № 14327-д, що є необхідним для розмежування функцій державних органів, створення Реєстру рахунків, захисту викривачів у сфері запобігання та протидії та отримання юридичної підстави для приєднання до SEPA. Практична ефективність цих новітніх інструментів стане предметом оцінювання у наступних раундах моніторингу MONEYVAL.

Приєднання України до Єдиної зони платежів у євро (SEPA): критерії, економічний ефект та законодавче забезпечення

Інтеграція України до європейського фінансового простору є складним багатовимірним процесом, що вимагає безпрецедентної гармонізації національного законодавства з актами права Європейського Союзу (acquis EC). Одним із фундаментальних кроків на цьому шляху є приєднання до Єдиної зони платежів у євро (Single Euro Payments Area – SEPA). Цей процес не обмежується суто технічним налаштуванням платіжних систем, а вимагає глибинної трансформації національної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму (ПВК/ФТ).

Що таке SEPA

Єдина зона платежів у євро (SEPA) – це ініціатива, спрямована на гармонізацію електронних платежів у євро, що дозволяє громадянам, підприємствам та державним органам здійснювати транскордонні безготівкові розрахунки з такою ж легкістю, ефективністю та безпекою, як і внутрішні платежі. На сьогодні цією системою користуються понад 500 мільйонів осіб та мільйони суб'єктів господарювання у 41 країні Європи. Критично важливою для розуміння архітектури SEPA є її правова природа. SEPA не є безпосереднім інструментом чи органом Європейського Союзу, а правила SEPA не є прямими актами європейського права, які автоматично поширюються на держави-члени чи треті країни. Управління схемами SEPA здійснюється приватною інституцією – Європейською платіжною радою (European Payments Council, EPC).

SEPA є фундаментальним елементом фінансової інтеграції Європейського Союзу, що усуває технічні, правові та комерційні бар'єри між національними платіжними ринками. Ініціатива, керована Європейською платіжною радою (EPC) за підтримки Європейського центрального банку, трансформувала роздрібні платежі в євро, забезпечивши єдині стандарти для безготівкових транзакцій.

Розмежування понять «вимоги SEPA» та «право ЄС»

- **Вимоги SEPA:** Це комплекс технічних, операційних та правових стандартів, які розробляються та підтримуються приватною організацією – Європейською платіжною радою (EPC). EPC встановлює правила функціонування платіжних схем, визначає суворі критерії прийнятності для учасників та ухвалює остаточні рішення щодо розширення географічного периметра системи.
- **Право ЄС (acquis ЄС):** Це фундаментальна сукупність правових актів Європейського Союзу (Директиви, Регламенти тощо), обов'язкових для імплементації державами-членами та країнами, що прагнуть інтеграції.
- **Інституційний зв'язок:** Хоча EPC є приватним утворенням, ключовою вимогою (критерієм прийнятності) для приєднання юрисдикцій, що знаходяться поза межами Європейського економічного простору (ЄЕП), є функціональна еквівалентність їхнього національного законодавства відповідним актам acquis ЄС. Таким чином, для України «вимоги SEPA» де-факто означають безальтернативну необхідність глибокої імплементації «права ЄС» у сферах конкуренції, захисту даних, ПВК/ФТ та фінансового нагляду.

В основі цієї архітектури лежать три ключові платіжні схеми:

- SEPA Credit Transfer (SCT),
- SEPA Instant Credit Transfer (SCT Inst)
- SEPA Direct Debit (SDD).

Їх функціонування базується на міжнародному стандарті обміну фінансовими повідомленнями ISO 20022, що забезпечує високий рівень деталізації даних, прозорість транзакцій та здатність банків ефективно здійснювати моніторинг, зокрема в рамках процедур протидії відмиванню коштів (AML).

Архітектура базового переказу SEPA Credit Transfer (SCT)

Схема SEPA Credit Transfer (SCT) представляє собою стандартизований механізм ініціювання та обробки класичних переказів, де платник надає інструкцію своєму банку списати кошти з його рахунку та зарахувати їх на рахунок отримувача.

Фундаментальною характеристикою SCT є передбачуваність часу виконання та гарантія повноти суми. Згідно з правилами схеми, кошти повинні бути зараховані на рахунок банку отримувача не пізніше наступного робочого дня після прийняття платіжного доручення (режим D+1). Більше того, схема суворо забороняє будь-які утримання комісій з суми переказу транзитними банками або банком отримувача, вимагаючи використання принципу розподілу комісій (SHARE), що гарантує надходження точної суми кінцевому бенефіціару.

Аналітична цінність SCT полягає у її здатності передавати розширений масив даних про призначення платежу. Використання формату XML на базі ISO 20022 дозволяє передавати до 140 символів неструктурованої інформації або значний обсяг структурованих даних, що радикально спрощує автоматичну обробку платежів для корпоративного сектору. З макроекономічної точки зору, SCT стала базовим інструментом для виплати заробітних плат, пенсій та розрахунків між підприємствами у транскордонному масштабі, замінивши десятки розрізнених національних систем клірингу.

SEPA Instant Credit Transfer (SCT Inst)

Схема SCT Inst, запроваджена наприкінці 2017 року, стала відповіддю на глобальний тренд переходу до миттєвих платежів та необхідність прискорення обігу капіталу. На відміну від класичної схеми SCT, яка спирається на пакетну обробку (batch processing) та працює виключно у банківські дні, SCT Inst функціонує в режимі 24/7/365.

Жорстким параметром схеми є максимальний час виконання транзакції, який становить 10 секунд від моменту ініціювання до моменту, коли кошти стають доступними для отримувача. Спочатку ліміт становив 15 000 євро, з липня 2020 року – 100 000 євро, а з 5 жовтня 2025 року схемний максимум скасовано: граничні суми визначають самі надавачі платіжних послуг.

Впровадження SCT Inst вимагало від європейської банківської системи глибокої технологічної трансформації. Пакетний кліринг поступився місцем транзакційній обробці в режимі реального часу, що змусило фінансові установи модернізувати свої автоматизовані банківські системи, модулі AML-моніторингу та комплаєнс-контролю, оскільки перевірка транзакцій за санкційними списками тепер має відбуватися відразу. З позиції управління ліквідністю, миттєві платежі створили нові виклики для казначейств, оскільки кошти рухаються безперервно, зокрема у вихідні дні. Для вирішення проблеми розрахунків на рівні центральних банків Євросистема запровадила сервіс TIPS (Target Instant Payment Settlement), який забезпечує миттєвий та безвідкличний розрахунок у грошах центрального банку, мінімізуючи кредитні ризики між учасниками схеми.

Специфіка механізму SEPA Direct Debit (SDD)

SEPA Direct Debit (SDD) принципово відрізняється від схем кредитових переказів, оскільки базується на моделі "pull" – ініціатором транзакції виступає не платник, а отримувач коштів. Цей інструмент оптимізований для регулярних платежів, таких як оплата комунальних послуг, страхових внесків чи підписок. Правовою основою SDD є мандат – формалізована згода платника (дебітора), яка уповноважує кредитора ініціювати списання коштів з його рахунку, а банк дебітора – виконувати ці інструкції.

Схема розділена на два окремі напрямки, що враховують різний профіль ризику учасників: SDD Core (для споживачів) та SDD B2B (виключно для корпоративних клієнтів). У схемі SDD Core закладено безпрецедентно високий рівень захисту прав споживачів. Дебітор має безумовне право вимагати повернення коштів (refund) протягом восьми тижнів з моменту авторизованого списання без пояснення причин, і до тринадцяти місяців – якщо транзакція була неавторизованою або мандат був недійсним. Це створює специфічний профіль відкладеного ризику для кредиторів, які повинні враховувати можливість відкликання коштів при управлінні грошовими потоками.

На противагу цьому, схема SDD B2B розроблена для транзакцій між бізнес-суб'єктами і виключає право на повернення коштів для авторизованих платежів після їх виконання. Це забезпечує корпоративним кредиторам абсолютну фінансову визначеність одразу після розрахунку. Однак така жорсткість вимагає складнішої процедури верифікації на етапі налаштування: банк платника зобов'язаний перевірити наявність та валідність B2B мандату перед тим, як дозволити перше списання, що переносить частину операційного навантаження на банк дебітора.

Комплексний аналіз цих трьох схем демонструє, що ЕПС створила не просто набір форматів, а гнучку, масштабовану та юридично узгоджену інфраструктуру. Використання єдиного стандарту ISO 20022 у всіх схемах SEPA забезпечує наскрізну інтероперабельність, знижує транзакційні витрати в масштабах європейської економіки та створює міцний фундамент для майбутніх інновацій у платіжній сфері, включаючи потенційну інтеграцію з цифровим євро.

Стратегічна важливість та економічний ефект від інтеграції до SEPA

Приєднання до SEPA є не лише політичним маркером євроінтеграції, але й потужним економічним драйвером, що безпосередньо впливає на ліквідність бізнесу, експортний потенціал та добробут громадян.

Вартість і швидкість переказів

На сьогодні українська економіка функціонує в умовах значних транзакційних бар'єрів. За існуючої системи міжнародних платежів, українська компанія під час здійснення переказу стикається з так званою «націнкою третіх країн». Ця націнка зумовлена необхідністю залучення банків-кореспондентів, посиленими комплаєнс-процедурами та відсутністю уніфікованого клірингу.

Після інтеграції до SEPA цей же платіж у більшості європейських банків через системи онлайн-банкінгу коштуватиме 0–1 євро. Таким чином, маржинальні витрати на фінансову логістику для експортерів та імпортерів будуть зведені майже до нуля.

Швидкість обігу капіталу також зазнає революційних змін. Нинішні міжнародні розрахунки передбачають затримку коштів від 1 до 7 банківських днів. У системі SEPA (завдяки схемам миттєвих платежів) транзакції досягатимуть отримувача за 10 секунд. Операційне спрощення доповнюється концепцією «Один IBAN»: учасникам SEPA не потрібно заповнювати складні SWIFT-форми чи шукати BIC-коди; номери рахунку у форматі IBAN є абсолютно достатньо для здійснення будь-якого платежу в євро.

Макроекономічний ефект та вигоди для експортерів

Зниження транзакційних витрат та прискорення розрахунків генерують синергетичний ефект для всієї економіки. Це підтверджується конкретними розрахунками компетентних органів, які дозволяють виділити три ключові сфери позитивного макроекономічного впливу:

- Економія коштів бізнесу та громадян: За попередніми розрахунками Інституту економічних досліджень (ІЕД), оптимізація платіжних процесів забезпечить збереження 70-100 млн євро щорічно у кишенях українського бізнесу та українських родин. Єврокомісія оцінює економію першого року до 200 млн євро.
- Приріст національного ВВП: За оцінками Міністерства економіки та довкілля України, зниження транзакційних витрат та стимулювання експорту, з особливим акцентом на IT-послуги, додасть до 0,3% ВВП за паритетом купівельної спроможності вже у перший рік після запуску системи.
- Вплив на МСП-експортерів: Для 120 тисяч українських малих і середніх підприємств (МСП), які регулярно здійснюють експорт до країн ЄС, середня річна економія становитиме близько 4 тис. євро на одну компанію.

Наведені цифри чітко демонструють, що впровадження нових платіжних систем має не лише вплив на ВВП, але й приносить пряму фінансову вигоду конкретним домогосподарствам та підприємствам.

Окрім прямої економії, інтеграція до SEPA формує низку стратегічних переваг:

- Залучення інвестицій та відбудова: Зменшується ризик-премія на транскордонні грошові перекази, що гарантує надходження коштів від фондів відбудови без втрат на додаткових «банківських прошарках».
- Експансія фінтех-сектору: Українські стартапи отримують можливість безпосередньо інтегруватися з європейськими платіжними API та пропонувати свої послуги на ринку ЄС без локальних посередників.

- Соціальний та гуманітарний виміри: Українська діаспора та біженці в країнах ЄС зможуть здійснювати перекази родинам та на підтримку військових програм майже безкоштовно та миттєво.

Критерії ЕРС для юрисдикцій поза межами ЄЄП

Вступ до SEPA для країн, що не є членами Європейського економічного простору, не є автоматичним. Він обумовлений жорстким доведенням еквівалентності національної правової системи європейським стандартам.

Для подання офіційної заявки держава зобов'язана довести Європейській платіжній раді та Єврокомісії відповідність національного законодавства праву ЄС у п'яти базових сферах:

1. **Захист конкуренції:** Гарантування чесних правил гри на фінансовому ринку та запобігання монопольним зловживанням у платіжній інфраструктурі.
2. **Захист персональних даних:** Забезпечення високого (еквівалентного європейському) рівня захисту даних громадян при транскордонному обміні фінансовою інформацією.
3. **Платіжні послуги:** Наближення правил здійснення платіжних операцій, діяльності надавачів послуг та випуску електронних грошей до європейських вимог.
4. **Регулювання і нагляд за фінансовим ринком:** Забезпечення ефективного незалежного нагляду за банківським сектором та іншими фінансовими установами.
5. **Запобігання та протидія легалізації доходів (ПВК/ФТ - AML/CFT):** Україна має імплементувати Директиву (ЄС) 2015/849 (4-та Директива AML), Директиву (ЄС) 2018/843 (5-та Директива AML), Директиву (ЄС) 2019/1153 (щодо доступу до фінансової інформації компетентних органів) та Директиву (ЄС) 2019/1937 (про захист викривачів).

Законопроект № 14327-д як ключ до виконання критеріїв вступу

Для реалізації вищезгаданих економічних вигод держава повинна виконати жорсткі критерії, встановлені Європейською платіжною радою (EPC). Фундаментом для цього є прийняття доопрацьованого проекту [Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення відповідності актам права Європейського Союзу та відповідним критеріям, встановленим Європейською платіжною радою, з метою приєднання України до Єдиної зони платежів у євро \(SEPA\)» \(реєстр. № 14327-д від 06.04.2026\)](#).

Політико-правовий шлях українського законопроекту щодо SEPA виявився надзвичайно турбулентним. Детальна хронологія боротьби за цю законодавчу ініціативу до серпня 2026 року виглядає таким чином.

Таблиця 2. Хронологія законопроектів SEPA

Дата	Подія / Рішення
30.04.2025	У Верховній Раді вперше зареєстровано урядовий пакет щодо SEPA (зокрема № 13233 та № 13238).
Середина 2025	Проекти № 13233 та № 13238 відкликані з парламенту у зв'язку з припиненням повноважень складу Кабінету Міністрів під головуванням Д.А. Шмигала. Почато процес доопрацювання документів.
30.09.2025	Мінфін надсилає доопрацьований пакет законопроектів SEPA на розгляд новосформованому Уряду.
17.12.2025	Кабінет Міністрів України схвалює пакет законопроектів (базовий проект – з доопрацюванням).
18.12.2025	Мінфін надсилає фінальний доопрацьований базовий законопроект до КМУ.
23.12.2025	У ВРУ зареєстровано новий урядовий пакет: № 14327 (базовий про SEPA), № 14326 (зміни до ЦКУ), № 14328 (зміни до КУПАП/ККУ).
09.01.2026	Народні депутати реєструють альтернативний законопроект № 14327-1, який копіює євроінтеграційні норми урядового, але додає вимоги щодо конкурсного відбору голови Держфінмоніторингу та аудиту.
02.02.2026	Комітет ВРУ з питань фінансів розглядає обидва проекти. Розгортаються дискусії щодо порогів фінмоніторингу та термінів створення реєстрів. Прийнято рішення створити доопрацьований компромісний текст (майбутній № 14327-д).
13.03.2026	Комітет ВРУ з питань інтеграції України до ЄС одноголосно підтримує урядовий законопроект № 14327.
31.03.2026	Комітет ВРУ з питань цифрової трансформації одноголосно підтримує проект № 14327.
06.04.2026	Комітет ВРУ з питань фінансів схвалює доопрацьований компромісний проект № 14327-д і рекомендує прийняти його за основу. У цей текст інтегровано зовнішній аудит Держфінмоніторингу, але без конкурсних процедур керівництва.

Дата	Подія / Рішення
24.07.2026	Мінфін повторно подає до нового Уряду супутні законопроекти щодо змін до ЦКУ та ККУ/КУпАП.
10.08.2026	Супутні законопроекти реєструються у ВРУ під новими номерами: № 15501 (раніше 14328, зміни до КУпАП/ККУ) та № 15503 (раніше 14326, зміни до ЦКУ).

Нововведення законопроекту № 14327-д

Проаналізувавши еволюцію законодавчого пакета, варто детально виокремити, що саме запроваджує доопрацьований [законопроект № 14327-д](#). Цей документ став збалансованим компромісом, який повністю абсорбував євроінтеграційні норми урядового проекту (№ 14327), врахував конструктивні пропозиції з альтернативного проекту (№ 14327-1), а також імплементував критичні зауваження експертів Ради Європи.

Законопроект впроваджує комплексні зміни у чотирьох ключових площинах:

Створення нових реєстрів та жорсткий контроль доступу

Створюються Реєстр рахунків та індивідуальних банківських сейфів фізичних осіб та Реєстр кінцевих бенефіціарних власників (КБВ) трастів. Держателем та адміністратором обох баз даних визначено Міністерство фінансів України.

Реєстр рахунків: що в ньому буде – і чого там не буде

У РЕЄСТРІ БУДЕ

- ✓ Номер рахунку IBAN
- ✓ Прізвище, ім'я, по батькові власника
- ✓ Найменування банку чи надавача платіжних послуг

У РЕЄСТРІ НЕ БУДЕ

- ✗ Залишків коштів на рахунках
- ✗ Інформації про транзакції та рух коштів
- ✗ Відомостей про вміст банківських сейфів

ХТО МАТИМЕ ДОСТУП

- 🔍 НБУ – виключно для наглядових цілей
- 🔍 Правоохоронні та антикорупційні органи – лише в межах розслідування тяжких злочинів, із зазначенням реквізитів справи
- 🔍 Власник рахунку – безоплатний витяг про власні рахунки

✓ Кожен запит персоніфікований і простежуваний

За текстом доопрацьованого законопроекту № 14327-д

AML POLICY DEPARTMENT
MINISTRY OF FINANCE OF UKRAINE

Важливо розвіяти занепокоєння щодо скасування банківської таємниці. Реєстр міститиме лише IBAN, прізвище, ім'я, по батькові власника та назву банку. Це становить лише одну тринадцяту частину від повного обсягу інформації, визначеної статтею 60 [Закону України «Про банки і](#)

банківську діяльність». Інформація про залишки коштів, рухи по рахунках чи вміст сейфів до Реєстру не передається.

У доопрацьованій редакції було переглянуто коло органів, які матимуть доступ до даних з Реєстру, із визначенням запобіжників для збереження банківської таємниці, захисту персональних даних та унеможливлення неконтрольованого та необґрунтованого доступу до Реєстру з боку уповноважених працівників таких органів.

Прикінцевими положеннями законопроекту № 14327-д передбачено забезпечення створення та функціонування Реєстру рахунків та індивідуальних банківських сейфів фізичних осіб та Реєстру кінцевих бенефіціарних власників трастів або інших подібних правових утворень не пізніше дня набрання чинності Угодою про вступ України до Європейського Союзу. [Рішенням Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики від 06.04.2026](#) було визначено необхідність внесення змін до законопроекту 14327-д в частині надання компетентним державним органам у порядку спеціального доступу інформації із відповідних реєстрів, за шість місяців до дня набуття Україною статусу держави – члена Європейського Союзу. Водночас План України в межах механізму Ukraine Facility вимагає функціонування Реєстру вже у II кварталі 2027 року, тому експерти ЄС попередили, що такий «невизначений часовий горизонт» унеможливить подання заявки до SEPA.

Регулювання бізнесу: Пороги, КБВ та санкції

Законопроект пом'якшує тиск на бізнес, підвищуючи суму фінансових операцій, які підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу (як порогові), до 550 тисяч гривень. Також уточнено, що дроблення платежів на менші суми не звільняє від моніторингу – операція визнається пороговою, якщо менші перекази об'єктивно пов'язані.

Встановлюється поетапне відновлення обов'язку подавати до ЄДР інформацію про кінцевих бенефіціарних власників для юридичних осіб. Процес розпочнеться з 1 січня 2027 року, скасовуючи поточне призупинення на час дії воєнного стану. Удосконалюється сама процедура верифікації КБВ.

Розміри штрафних санкцій для суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ) залишили на поточному рівні (відхиливши урядову пропозицію щодо їх подвоєння). Водночас, механізм санкцій гармонізовано з вимогами FATF та ЄС (статті 58, 59 Директиви ЄС 2015/849) для забезпечення їх пропорційності та стримувального ефекту.

Захист викривачів у сфері запобігання та протидії та гарантії прав осіб

Документ імплементує вимоги Директиви ЄС 2019/1937, розширюючи гарантії захисту викривачів у сфері ПВК/ФТ. Встановлюється обов'язок для суб'єктів фінансового моніторингу створювати безпечні внутрішні та зовнішні канали для подання повідомлень про порушення.

Законопроект також гарантує права осіб, щодо яких викривачі зробили повідомлення. Ця особа наділяється правом на конфіденційність, правом доступу до інформації про себе, правом на справедливий судовий розгляд у розумні строки, а головне – правом на відшкодування моральної та матеріальної шкоди у разі, якщо поширена про неї інформація виявиться завідомо недостовірною.

Інституційний розподіл та посилення підзвітності

Законопроект вводить нову статтю, яка чітко розмежовує ролі. Мінфін визначається як орган, що формує політику, і наділяється додатковими повноваженнями: проведення Національної оцінки ризиків, збір та оприлюднення комплексної адміністративної звітності у сфері ПВК/ФТ, координація заходів, організація перепідготовки фахівців, а також обов'язок подавати до Парламенту річний звіт про стан протидії відмиванню коштів.

Своєю чергою Держфінмоніторинг концентрується виключно на реалізації політики (фінансова розвідка). Вперше для українського ПФР запроваджується обов'язковий механізм зовнішнього незалежного оцінювання (аудиту) ефективності діяльності Держфінмоніторингу.

Міжнародні зобов'язання України

Ухвалення пакету законів про приєднання до SEPA не є просто бажанням Уряду, на ньому тримається архітектура макрофінансової допомоги та кредитування України. Невиконання цих вимог гарантовано призведе до блокування критичного фінансування.

Таблиця 3. Міжнародні зобов'язання, які пов'язані з імплементацією SEPA

Документ / Механізм	Суть зобов'язання та дедлайни
План Ukraine Facility розпорядження КМУ № 244-р від 18.03.2024 (зі змінами)	Створення реєстру рахунків фізичних осіб та індивідуальних сейфів. Термін створення – III квартал 2026 року . Функціонування програмного та апаратного забезпечення та надання доступу компетентним органам – II квартал 2027 року . Функціонування програмного та апаратного забезпечення та надання доступу компетентним органам до Реєстру КБВ трастів або інших подібних правових утворень – II квартал 2027 року . Виплати з 50-мільярдного пакету ЄС жорстко прив'язані до цих кроків.
Prior actions Світового банку DPO	Прийняття законопроекту SEPA було передумовою (тригером) схвалення нової операції DPO для 1 млрд дол. США позики МБРР та 2,35 млрд дол. США гранту до державного бюджету. Очікувалося ще на початку грудня 2025 року.
Меморандум з МВФ від 02.07.2026	Вимагає вдосконалення режиму санкцій за недотримання вимог щодо КБВ та порушень у сфері ПВК/ФТ. Дедлайн: кінець 2026 року / березень 2027 року.
Дорожня карта з питань верховенства права розпорядження КМУ № 475-р від 14.05.2025	Пункти «в» (Фінансові розслідування) та «г» (Криміналізація відмивання грошей) підрозділу 4.3 Боротьба з організованою злочинністю (загальні засади боротьби з організованою злочинністю) Розділу IV. Юстиція, свобода та безпека вимагають імплементації актів ЄС. Термін: IV квартал 2026 року .
План заходів на виконання рекомендацій ЄК розпорядження КМУ № 300-р від 28.03.2025	Пункти 87–88 прямо зобов'язують Уряд подати нормативні акти для приєднання до SEPA та створити Єдиний реєстр рахунків.
Моніторингові механізми	Оцінка ефективності системи протидії відмиванню грошей здійснюється комітетом MONEYVAL, органом GRECO (прозорість, антикорупція) та в рамках моніторингу Варшавської конвенції (CETS № 198). Їхні звіти є авторитетним джерелом для прийняття рішень донорами.

Критичне «вікно можливостей»

Найбільшим викликом у процесі приєднання до SEPA є фактор часу. Зволікання з прийняттям законопроекту № 14327-д не просто відкладає процес, а створює ризик повної втрати існуючого «вікна можливостей».

Фундаментальним викликом у процесі євроінтеграції є фактор часу та динамічна зміна правил гри в самому Європейському Союзі. Наразі оцінка заявок до SEPA з боку Європейської платіжної ради (згідно з [критеріями EPC061-14 v6.1](#)) здійснюється на основі поточного законодавства ЄС (4-та та 5-та Директиви AML). Проте вікно цих можливостей жорстко обмежене. Будь-яка заявка, подана після листопада 2026 року, більше не оцінюватиметься за цими правилами. Якщо держава не встигає подати заявку на базі 4-ї та 5-ї AML Директив до листопада 2026 року, обов'язковою передумовою для вступу стане повна імплементація [Регламенту \(ЄС\) 2024/1624 \(AMLR\)](#) та 6-ї антилегалізаційної [Директиви ЄС 2024/1640 \(AMLD6\)](#).

[Дорожня карта з питань верховенства права](#) передбачає імплементацію AMLR та AMLD6 до IV кварталу 2027 року. Таким чином, пропуск поточного вікна можливостей замінює одне законодавче завдання на значно масштабніше і відсуває реалістичну дату приєднання до SEPA.

Паралельно існує суто технологічна крайдата. З 15 листопада 2026 року у схемах SEPA не допускатиметься неструктурований формат адрес: якщо адреса зазначається, вона має бути у структурованому чи гібридному форматі. Національна банківська система вже використовує

цей формат для звітування до НБУ і технічно готується до приєднання, проте без законодавчого фундаменту ці технологічні зусилля будуть марними.

Стратегічні перспективи

Приєднання до Єдиної зони платежів у євро (SEPA) є історичним шансом інтегрувати національну економіку у європейський фінансовий простір ще до повноправного політичного вступу до ЄС. Доопрацьований законопроект № 14327-д є ретельно збалансованим документом, який поєднує суворе виконання євроінтеграційних зобов'язань із захистом банківської таємниці, прав громадян та зниженням бюрократичного тиску на бізнес.

Політична позиція ґрунтується на беззаперечному факті: час очікування вичерпано. Відкладення прийняття пакету законодавчих змін (№ 14327-д, № 15501, № 15503) поза межі листопада 2026 року означатиме зрив міжнародних фінансових програм, зміну правил оцінювання з боку Європейської платіжної ради та заморожування для України процесу приєднання до SEPA.

Парламент, міжнародні партнери та бізнес-спільнота мають консолідувати зусилля для негайного прийняття цих законопроектів. Це рішення є не просто виконанням технічних критеріїв, а потужним актом державного будівництва, який гарантує стабільність фінансової системи, пришвидшує європейську інтеграцію та забезпечує прямий економічний вииграш для кожного громадянина.

Наступний етап євроінтеграції: підготовка національної системи до переходу на єдиний звіт правил нового AML-пакета ЄС

Попередні блоки цього випуску присвячено тому, що Україною вже зроблено на шляху наближення національного законодавства у сфері ПВК/ФТ до права Європейського Союзу, а також законодавчому пакету, необхідному для приєднання України до Єдиної зони платежів у євро (SEPA). Цей блок звернено в майбутнє: у ньому розглянуто пакет законодавства ЄС 2024 року, який з 10 липня 2027 року замінить чинну регуляторну модель у самому Союзі, проаналізовано його архітектуру, календар упровадження та поточний стан розгортання, а також окреслено обсяг і послідовність змін, яких потребуватиме українське законодавство, насамперед Закон України № 361-IX, та практичне значення цього процесу для держави, фінансового сектору і системи фінансового моніторингу в цілому.

Передумови реформи

Превентивна складова європейської системи ПВК/ФТ від початку будувалася на директивах: від першої Директиви Ради 91/308/ЄЕС від 10 червня 1991 року до Директиви (ЄС) 2015/849 (так званої четвертої антилегалізаційної директиви) зі змінами, внесеними Директивою (ЄС) 2018/843 (п'ятою директивою). Директива як правова форма залишає державам-членам простір розсуду під час транспозиції, і за три десятиліття цей простір закономірно перетворився на джерело фрагментації: однакові за назвою інститути – належна перевірка, кінцевий бенефіціарний власник, повідомлення про підозрілі операції – отримали в національних правопорядках неоднакове наповнення, а інтенсивність нагляду суттєво різнилася між юрисдикціями. Гучні транскордонні скандали кінця 2010-х років унаочнили, що зловмисники системно використовують саме найслабші ланки внутрішнього ринку, тоді як наглядова реакція залишається національно замкненою.

Політичну відповідь було сформульовано у Плані дій Європейської Комісії щодо комплексної політики Союзу із запобігання відмиванню грошей та фінансуванню тероризму від 7 травня 2020 року, який визначив шість напрямів реформи, включно з єдиним зводом правил та наглядом на рівні ЄС. [20 липня 2021 року Комісія внесла пакет законодавчих пропозицій](#), який після майже трирічних переговорів було ухвалено Європейським Парламентом і Радою: акти пакета

датовано 31 травня 2024 року та опубліковано в Офіційному віснику ЄС 19 червня 2024 року. Таким чином, ідеться не про чергове «покоління» директив, а про зміну самої моделі регулювання, наслідки якої безпосередньо стосуються України як держави-кандидата, що зобов'язана до моменту вступу привести національне законодавство у відповідність з актуальним *acquis*.

Склад пакета та зміна правової форми регулювання

Пакет складається з чотирьох актів. Першим є Регламент (ЄС) 2024/1624 про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму (далі – AMLR) – регламент прямої дії, який закріплює єдиний збір правил (*single rulebook*) для підзвітних суб'єктів. Другим – Директива (ЄС) 2024/1640 щодо механізмів, які мають бути запроваджені державами-членами для запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування тероризму (далі – AMLD6), яка регулює інституційний рівень системи, вносить зміни до Директиви (ЄС) 2019/1937 про захист викривачів та скасовує Директиву (ЄС) 2015/849. Третім – Регламент (ЄС) 2024/1620 про заснування Органу з протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму (далі – [AMLA-Регламент](#)). Функціонально до пакета належить також Регламент (ЄС) 2023/1113 про інформацію, що супроводжує грошові перекази та перекази окремих криптоактивів (далі – [TFR](#)), який імплементує Рекомендацію 16 FATF (*Travel Rule*) і застосовується з 30 грудня 2024 року.

Принципова новація полягає у перенесенні матеріальних вимог до підзвітних суб'єктів з рівня директиви на рівень регламенту. AMLR застосовується безпосередньо та однаково в усіх 27 державах-членах, без транспозиції і без національних відхилень, окрім прямо дозволених самим Регламентом. За AMLD6 залишено лише те, що об'єктивно потребує національної інституційної конкретизації: організацію нагляду, статус і повноваження ПФР, інфраструктуру реєстрів, координацію та санкційні механізми. AMLR набрав чинності 9 липня 2024 року і застосовується з 10 липня 2027 року, за винятком футбольних агентів та професійних футбольних клубів, для яких вимоги почнуть діяти з 10 липня 2029 року (стаття 90 AMLR). З 10 липня 2027 року Директива (ЄС) 2015/849, яка нині є основним орієнтиром гармонізації Закону України № 361-IX, у Європейському Союзі втрачає чинність. Це означає, що будь-яке планування майбутніх змін до національного закону має вестися вже з урахуванням шостого AML-пакету.

AMLR: єдиний збір правил для підзвітних суб'єктів

Для цілей цього огляду норми AMLR доцільно згрупувати за шістьма напрямками, які визначатимуть майбутній обсяг змін до українського законодавства.

Перший напрям – розширення кола підзвітних суб'єктів. Стаття 3 AMLR, поряд із традиційними категоріями кредитних і фінансових установ та визначених нефінансових установ і професій, включає, зокрема: надавачів послуг краудфандингу та краудфандингових посередників; осіб, які торгують культурними цінностями або виступають посередниками у такій торгівлі; осіб, які зберігають, торгують чи посередничають у торгівлі культурними цінностями і товарами високої вартості у вільних економічних зонах; кредитних посередників з іпотечного та споживчого кредитування; операторів у сфері інвестиційної міграції; нефінансові змішані холдингові компанії; футбольних агентів і професійні футбольні клуби щодо визначеного переліку операцій – з інвесторами, спонсорами, агентами та трансферних операцій. Надавачі послуг, пов'язаних із криптоактивами, охоплюються переліком у синхронізації з Регламентом (ЄС) 2023/1114 (*MiCA*). Агенти з нерухомості підпадають під вимоги також щодо посередництва в оренді нерухомості, якщо місячна орендна плата становить від 10 000 євро. Порівняно з переліком СПФМ, визначеним статтею 6 Закону № 361-IX, це означає необхідність поетапного розширення периметра національної системи фінансового моніторингу з відповідним визначенням суб'єктів державного фінансового моніторингу для нових категорій.

Другий напрям – уніфікація належної перевірки. Стаття 19 AMLR встановлює єдині підстави та порогові значення застосування заходів належної перевірки: при встановленні ділових відносин; при разових операціях на суму від 10 000 євро; для надавачів послуг, пов'язаних із криптоактивами, – при разових операціях від 1 000 євро (а нижче цього порогу – щонайменше ідентифікація та верифікація клієнта); при разових переказах коштів у розумінні TFR від 1 000 євро; при разових операціях готівкою від 3 000 євро – щонайменше в частині ідентифікації та верифікації клієнта і кінцевого бенефіціарного власника; для надавачів послуг у сфері азартних ігор – при операціях від 2 000 євро, включно з виплатою вигравів і внесенням ставок. Деталізація вимог до секторів та операцій з підвищеним ризиком, для яких застосовуватимуться нижчі пороги, здійснюється через регуляторні технічні стандарти, проекти яких розробляє AMLA. Для України це означає перегляд порогових значень і підстав належної перевірки, визначених статтею 11 Закону № 361-IX, у напрямі їх приведення до уніфікованої європейської шкали.

Третій напрям – інститут кінцевого бенефіціарного власника. Статті 51–54 AMLR закріплюють двоскладовий тест бенефіціарної власності – через частку участі та через контроль іншими засобами, – які застосовуються паралельно. Стаття 52 AMLR визначає поріг володіння на рівні 25 і більше відсотків акцій, прав голосу або іншої частки участі, включно з правами на частку прибутку, інших внутрішніх ресурсів або ліквідаційного залишку, що узгоджується з чинним визначенням кінцевого бенефіціарного власника у Законі № 361-IX. Водночас Регламент запроваджує механізм, за яким Європейська Комісія делегованим актом визначає категорії корпоративних суб'єктів з підвищеним ризиком, для яких поріг знижується – за загальним правилом до не більш як 15 відсотків, а у виняткових, обґрунтованих ризиком випадках – у межах між 15 і 25 відсотками (стаття 52(2) AMLR). Для української практики верифікації відомостей про кінцевих бенефіціарних власників це означає перехід від переважно статичної фіксації порогу до динамічної, ризик-чутливої моделі.

Четвертий напрям – внутрішні політики та цільові фінансові санкції. AMLR уніфікує вимоги до внутрішньої системи підзвітного суб'єкта: ризик-орієнтовані політики, процедури та засоби контролю, розподіл відповідальності, функцію комплаєнсу, групові політики та навчання персоналу. Принципово, що до предмета внутрішньої оцінки ризиків уперше на рівні єдиного акта прямо включено ризики невиконання або обходу цільових фінансових санкцій: підзвітні суб'єкти мають ідентифікувати та пом'якшувати такі ризики нарівні з ризиками відмивання коштів і фінансування тероризму. З огляду на центральне місце санкційного комплаєнсу в українському контексті цей блок AMLR має для національної системи самостійну практичну цінність і кореспондує із завданнями щодо вдосконалення санкційного законодавства, які Україна виконує в межах зобов'язань перед міжнародними партнерами.

П'ятий напрям – політично значущі особи та суміжні інститути підвищеного ризику. Статті 42–46 AMLR консолідують режим щодо політично значущих осіб: визначення категорій визначних публічних функцій, ведення державами-членами та Комісією відповідних переліків (стаття 43), поширення заходів на членів сім'ї та пов'язаних осіб, а також обов'язок ураховувати ризик, що зберігається за особою після припинення виконання визначних публічних функцій, із застосуванням посиленних заходів перевірки доти, доки такий ризик існує (стаття 45). Окремими статтями врегульовано специфічні ситуації підвищеного ризику: операції із некастодіальними адресами у сфері криптоактивів (стаття 40) та обслуговування заявників за схемами резидентства за інвестиції (стаття 41). Зазначені інститути мають прямі відповідники або часткові аналоги в Законі № 361-IX, разом з тим можуть потребувати точкового доопрацювання.

Шостий напрям – загальносоюзний ліміт готівкових розрахунків. Стаття 80 AMLR встановлює, що особи, які торгують товарами або надають послуги, можуть приймати або здійснювати платежі готівкою лише в межах 10 000 євро незалежно від того, проводиться операція одноразово чи кількома пов'язаними операціями; держави-члени можуть запроваджувати нижчі ліміти.

Обмеження не поширюється на розрахунки між фізичними особами поза межами професійної діяльності та на операції у приміщеннях кредитних, платіжних установ і установ електронних грошей. В Україні граничні суми розрахунків готівкою встановлено на підзаконному рівні – Положенням про ведення касових операцій у національній валюті, затвердженим [постановою Правління Національного банку України від 29.12.2017 № 148](#) (10 000 гривень протягом одного дня між суб'єктами господарювання та 50 000 гривень за участю фізичних осіб), тож змістовно національний режим є навіть жорсткішим за майбутній європейський; питання для законодавця полягатиме радше в рівні правового закріплення такого обмеження та його техніко-юридичному узгодженні з архітектурою AMLR.

AMLD6: інституційна інфраструктура національного рівня

AMLD6 регулює той рівень системи, який у ЄС свідомо залишено за державами-членами, і саме вона визначає, як має бути влаштований державний контур ПВК/ФТ – від оцінки ризиків до санкцій за порушення. Для цілей українського планування ключовими є п'ять складових.

Оцінка ризиків та статистика. Директива зберігає дворівневу модель оцінювання ризиків – наднаціональну оцінку, яку здійснює Комісія (стаття 7), та національні оцінки ризиків держав-членів (стаття 8), – і закріплює вимоги до збирання та оприлюднення комплексної статистики про результативність національних систем (стаття 9). Для України, яка вже має усталену практику ведення комплексної адміністративної звітності та проведення національних оцінок ризиків, це може передбачати насамперед калібрування методології та номенклатури показників під європейські вимоги.

Реєстри кінцевих бенефіціарних власників. Статті 10–13 та 15 AMLD6 визначають вимоги до центральних реєстрів бенефіціарної власності: повноваження держателів реєстрів щодо перевірки достовірності поданих відомостей, включно з інспекційними інструментами та правом призупиняти або відкликати підтвердження реєстрації до усунення невідповідностей; механізм повідомлень про розбіжності; порядок доступу компетентних органів, підзвітних суб'єктів, а також осіб, які мають законний інтерес (стаття 12). Строк транспозиції статей 11, 12, 13 та 15 – до 10 липня 2026 року, тобто раніше загального строку, що підкреслює пріоритетність прозорості реєстрів в логіці пакета. Для України цей блок кореспондує із заходами щодо вдосконалення процедур верифікації відомостей про кінцевих бенефіціарних власників у Єдиному державному реєстрі та створення реєстру бенефіціарних власників трастів, передбаченого законодавчим пакетом SEPA.

Централізовані реєстри банківських рахунків та єдина точка доступу до нерухомості. Стаття 16 AMLD6 зобов'язує держави-члени забезпечити функціонування централізованих автоматизованих механізмів – центральних реєстрів або систем електронного пошуку даних, – які дають змогу своєчасно ідентифікувати володільців банківських і платіжних рахунків, рахунків у криптоактивах та індивідуальних банківських сейфів, з доступом ПФР та інших компетентних органів і подальшим під'єднанням до єдиної загальноєвропейської системи взаємозв'язку реєстрів банківських рахунків (BARIS), технічні специфікації якої визначаються імплементаційними актами Комісії (стаття 17). Саме цей компонент є системним продовженням вимог Директиви (ЄС) 2015/849 та Директиви (ЄС) 2019/1153, на виконання яких спрямоване створення Реєстру рахунків та індивідуальних банківських сейфів фізичних осіб у межах законодавчого пакета SEPA: інфраструктура, яку Україна будує сьогодні, не є тимчасовим рішенням «під SEPA», а закладає фундамент, який AMLD6 розвиває і масштабує. Стаття 18 AMLD6 додатково вимагає забезпечити компетентним органам негайний і прямий доступ до інформації про нерухомість через єдину точку доступу.

Нагляд. AMLD6 закріплює ризик-орієнтовану модель нагляду з періодичною переоцінкою профілів ризику піднаглядних суб'єктів, вимоги до наглядових органів нефінансового сектору, включно з наглядом за саморегульованими організаціями там, де їм делеговано наглядові функції,

механізми наглядових колегій для транскордонних груп та співпрацю з AMLA. Для української системи, у якій функції державного фінансового моніторингу розподілені між кількома суб'єктами, ця частина Директиви задає рамку для подальшого вирівнювання інтенсивності та методології нагляду між секторами.

Санкції та заходи впливу. Директива встановлює мінімальні вимоги до максимальних розмірів фінансових санкцій за серйозні, повторювані або систематичні порушення: щонайменше двократний розмір вигоди, одержаної внаслідок порушення, якщо її можна визначити, або щонайменше 1 000 000 євро – залежно від того, яка величина є більшою; для кредитних і фінансових установ – щонайменше 10 000 000 євро або 10 відсотків загального річного обороту. Передбачено також широкий інструментарій адміністративних заходів та публічність рішень. Порівняння з чинною шкалою штрафів за статтею 32 Закону № 361-IX вказує на те, що санкційний блок стане одним із найбільш чутливих напрямів майбутньої гармонізації.

AMLA: нова наглядова архітектура Союзу

AMLA-Регламент набрав чинності 26 червня 2024 року. Орган з протидії відмиванню грошей та фінансуванню тероризму (AMLA) з місцезнаходженням у Франкфурті-на-Майні розпочав діяльність 1 липня 2025 року, а з 31 грудня 2025 року перебрав від Європейського банківського органу (EBA) повноваження та інструменти у сфері ПВК/ФТ (стаття 103 AMLA-Регламенту). Мандат AMLA охоплює чотири взаємопов'язані функції: нормотворчу – розроблення проєктів регуляторних та імплементаційних технічних стандартів і настанов, які операціоналізують AMLR та AMLD6; прямий нагляд за обмеженим колом відібраних підзвітних суб'єктів; непрямий нагляд за рештою системи через координацію, взаємні оцінки та методологічну уніфікацію роботи національних наглядових органів фінансового і нефінансового секторів; та механізм підтримки і координації ПФР, включно з інститутом спільних аналізів та адмініструванням мережі FIU.net.

Прямий нагляд побудовано за дворівневою логікою. AMLA самостійно відбирає кредитні та фінансові установи і групи, які діють щонайменше у шести державах-членах та мають високий профіль ризику відмивання коштів чи фінансування тероризму за гармонізованою методологією; у першому циклі відбору перелік не перевищуватиме 40 суб'єктів і переглядатиметься кожні три роки. Нагляд здійснюватиметься спільними наглядовими групами під керівництвом AMLA за участю національних наглядових органів. Крім того, за визначених умов Комісія на запит AMLA може тимчасово передати під її прямий нагляд окрему установу поза плановим відбором – зокрема у разі систематичного невиконання вимог або неспроможності національного наглядового органу реалізувати рекомендації AMLA.

Станом на серпень 2026 року розгортання прямого нагляду перебуває в активній фазі. У грудні 2025 року AMLA оприлюднила інструменти гармонізованої методології оцінки ризиків та взаємодії з національними наглядовими органами у процесі відбору¹. У 2026 році опубліковано звітний пакет для формування попереднього переліку потенційно прийнятних підзвітних суб'єктів: збір відповідних даних від національних наглядових органів тривав до 15 серпня 2026 року, а попередній перелік очікується до кінця вересня 2026 року². Збір даних безпосередньо для відбору заплановано на січень–березень 2027 року, повідомлення остаточного переліку – до кінця 2027 року, а з 1 січня 2028 року відібрані суб'єкти перейдуть під прямий нагляд AMLA³. У перспективі членства в Європейському Союзі українські наглядові органи та підрозділ

¹ AMLA. AMLA takes major step toward harmonised EU supervision (18.12.2025). URL: https://www.amla.europa.eu/amla-takes-major-step-toward-harmonised-eu-supervision_fr

² AMLA. AMLA takes next step toward 2027 selection of entities for direct supervision. URL: https://www.amla.europa.eu/amla-takes-next-step-toward-2027-selection-entities-direct-supervision_en

³ AMLA. Explainer: Towards AMLA's direct supervision. URL: https://www.amla.europa.eu/document/download/5aa923cc-eece-4cff-a9dd-4f687e88962b_en

фінансової розвідки стануть частиною цієї архітектури – з відповідними механізмами координації, обміну інформацією та участі в загальних структурах AMLA, а українські фінансові установи, які відповідатимуть критеріям транскордонної діяльності та профілю ризику, потраплятимуть у периметр оцінювання для цілей прямого нагляду.

TFR: супроводження переказів коштів і криптоактивів

Регламент (ЄС) 2023/1113, який замінив Регламент (ЄС) 2015/847, поширює вимогу щодо супроводження переказів повною інформацією про платника (ініціатора) та отримувача на перекази криптоактивів, здійснювані за участю надавачів послуг, пов'язаних із криптоактивами, – незалежно від суми переказу, – та встановлює спеціальні вимоги до операцій із некастодіальними адресами. Регламент застосовується з 30 грудня 2024 року і функціонально нерозривний з AMLR у частині належної перевірки при переказах та з регулюванням ринків криптоактивів за Регламентом (ЄС) 2023/1114 (MiCA). Для України імплементація цього компонента об'єктивно пов'язана з ухваленням комплексної нормативно-правової бази щодо віртуальних активів, передбаченої Дорожньою картою з питань верховенства права (див. підрозділ 3.8), і має плануватися синхронно з нею.

Таблиця 4. Зведений календар упровадження AML-пакета в ЄС

Дата	Подія
19.06.2024	Публікація пакета в Офіційному віснику ЄС
26.06.2024 / 09.07.2024	Набрання чинності AMLA-Регламентом / AMLR та AMLD6
30.12.2024	Початок застосування TFR (Travel Rule, включно з переказами криптоактивів)
01.07.2025	Початок діяльності AMLA (Франкфурт-на-Майні)
10.07.2025	Строк транспозиції ст. 74 AMLD6 (доступ до відомостей про кінцевих бенефіціарних власників)
31.12.2025	Перехід повноважень ЕВА у сфері ПВК/ФТ до AMLA (ст. 103 AMLA-Регламенту)
10.07.2026	Строк транспозиції ст. 11–13, 15 AMLD6 (реєстри бенефіціарної власності та доступ до них); строк подання AMLA першого пакета проєктів технічних стандартів
III кв. 2026	Формування AMLA попереднього переліку потенційно прийнятних суб'єктів (дані національних наглядових органів – до 15.08.2026; перелік – до кінця вересня 2026 року)
січень–березень 2027	Збір даних для першого відбору суб'єктів під прямий нагляд AMLA; остаточний перелік – до кінця 2027 року
10.07.2027	Початок застосування AMLR; фінальний строк транспозиції AMLD6; втрата чинності Директивою (ЄС) 2015/849

Дата	Подія
01.01.2028	Початок прямого нагляду AMLA за відібраними суб'єктами (до 40 у першому циклі)
10.07.2029	Поширення AMLR на футбольний сектор; строк транспозиції ст. 18 AMLD6 (єдина точка доступу до інформації про нерухомість)

Український вимір

Рамкою наближення українського законодавства до пакета 2024 року є Дорожня карта з питань верховенства права», схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.05.2025 № 475-р. Підпункт «г» «Криміналізація та розслідування відмивання грошей» підрозділу 4.3 «Боротьба з організованою злочинністю» Розділу «Юстиція, свобода та безпека» вибудовує двоетапну послідовність законодавчої роботи.

Перший етап (2026 рік). До IV кварталу 2026 року передбачено ухвалення та імплементацію законодавчих змін для приведення національного законодавства у відповідність до Директив (ЄС) 2015/849 та (ЄС) 2018/843 (відповідальні – Мінфін, Верховна Рада України, Мін'юст, Держфінмоніторинг, ДПС, Національний банк, НКЦПФР), а також розроблення та прийняття закону, спрямованого на приведення законодавства у відповідність із Директивою (ЄС) 2018/1673 про боротьбу з відмиванням грошей засобами кримінального права (відповідальний – Мін'юст).

Другий етап (2027 рік). До IV кварталу 2027 року Дорожня карта передбачає «прийняття та імплементацію законодавчих змін, спрямованих на приведення національного законодавства у відповідність до Директиви ЄС 2024/1640 та забезпечення застосування Регламенту 2024/1624» (відповідальні – Мінфін, Держфінмоніторинг, Верховна Рада України, інші державні органи відповідно до їх компетенції). Наскрізним заходом визначено постійний моніторинг acquis ЄС у сфері боротьби з відмиванням грошей та приведення законодавства у відповідність із внесеними змінами.

Така послідовність є методологічно виправданою. Перший етап – завершення гармонізації з Директивами (ЄС) 2015/849 та (ЄС) 2018/843, законодавчим ядром якого є пакет SEPA (див. Блок 2 цього випуску), – добудовує інфраструктурний фундамент: реєстр рахунків та індивідуальних банківських сейфів фізичних осіб, реєстр кінцевих бенефіціарних власників трастів або інших подібних правових утворень, механізми доступу компетентних органів до фінансової інформації відповідно до Директиви (ЄС) 2019/1153. Без цього фундаменту перехід до вимог пакета 2024 року неможливий: AMLD6 не скасовує цю інфраструктуру, а розвиває і масштабує її, зокрема через під'єднання національних реєстрів до загальноєвропейських систем взаємозв'язку. Другий етап передбачає трансформацію Закону № 361-IX під логіку єдиного зводу правил.

При цьому формулювання «забезпечення застосування Регламенту 2024/1624» потребує фахового прочитання з погляду юридичної техніки. До набуття членства регламенти ЄС не мають в Україні прямої дії, тому на першій фазі їхні положення підлягають відтворенню у національному законодавстві; з моменту ж вступу AMLR застосовуватиметься безпосередньо, і національні норми, які його дублюють, мають бути приведені у відповідність або скасовані, а закон – перебудований за залишковим принципом (регулювання лише тих питань, які AMLR відносить до національного розсуду). Ця двофазність – спершу законодавче відтворення, згодом перехід до прямої дії – є стандартною для держав-кандидатів і має закладатися у структуру майбутніх змін уже на етапі їх проектування.

Окремо слід зазначити співвідношення строків. Визначений Дорожньою картою строк другого етапу (IV квартал 2027 року) настає після дати початку застосування AMLR у самому ЄС (10 липня 2027 року). Для держави-кандидата це не є відхиленням: обов'язок застосовувати *acquis* у повному обсязі виникає з моменту вступу, а графік наближення синхронізовано із завершальною фазою впровадження пакета в самому Союзі. Такий графік має і практичну перевагу: значна частина регуляторних та імплементаційних технічних стандартів AMLA, які наповнюють рамкові норми AMLR і AMLD6 операційним змістом, з'являється саме у 2026–2027 роках, і їх урахування в національному законодавстві з першої редакції дозволяє уникнути повторного перегляду щойно ухвалених норм. Строки, наведені у цьому підрозділі, подано за чинною редакцією Дорожньої карти з питань верховенства права; Плану України у межах програми Ukraine Facility, який містить суміжні зобов'язання за реформою 3 «Заходи з протидії відмиванню грошей», наразі проходить процедуру оновлення (зміни схвалено розпорядженням КМУ від 10 червня 2026 р. № 567-р, схвалено Радою ЄС 30 липня 2026 року,

наступним кроком є офіційна публікація та набрання чинності імплементаційного рішення Ради ЄС (Council Implementing Decision) в Офіційному віснику Європейського Союзу), тому його індикатори у цьому огляді не деталізуються.

Попередня проєкція на Закон № 361-IX: карта майбутніх змін

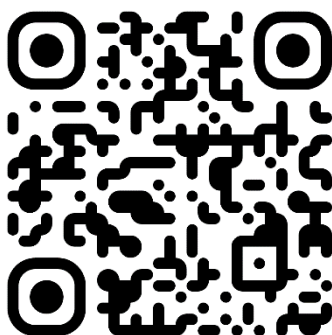
Наведена нижче проєкція є попереднім зіставленням і не замінює порівняльно-правового аналізу, який передуватиме розробленню відповідного законопроєкту; водночас вона дає уявлення про масштаб і структуру майбутньої роботи. Зміни концентруватимуться у восьми площинах. Перша – суб'єктний склад: розширення переліку СПФМ за статтею 6 Закону № 361-IX на категорії, визначені статтею 3 AMLR, з одночасним визначенням для них суб'єктів державного фінансового моніторингу та ризик-орієнтованих режимів нагляду. Друга – належна перевірка: приведення підстав і порогових значень за статтею 11 Закону до уніфікованої шкали статті 19 AMLR, включно зі спеціальними порогами для готівкових операцій, криптоактивів та азартних ігор. Третя – бенефіціарна власність: доповнення чинного визначення кінцевого бенефіціарного власника механізмом зниженого порогу для категорій підвищеного ризику. Четверта – внутрішні системи СПФМ: інтеграція ризиків невиконання або обходу цільових фінансових санкцій до обов'язкового предмета внутрішньої оцінки ризиків, політик і засобів контролю. П'ята – інфраструктура реєстрів: розвиток Реєстру рахунків та індивідуальних банківських сейфів і реєстрів бенефіціарної власності у напрямі вимог статей 10–17 AMLD6, включно з інструментами верифікації даних та майбутньою технічною сумісністю із загальноєвропейськими системами взаємозв'язку. Шоста – нагляд: вирівнювання методології ризик-орієнтованого нагляду між секторами та підготовка до взаємодії з AMLA. Сьома – відповідальність: перегляд шкали та архітектури заходів впливу за статтею 32 Закону з урахуванням мінімальних вимог AMLD6 до максимальних розмірів фінансових санкцій. Кожна з цих площин потребуватиме також підзаконного і методологічного супроводу, тому планування доцільно вести не як підготовку одного законопроєкту, а як програму нормативного забезпечення з горизонтом щонайменше до 2028 року.

Контактуйте щодо цього документу з Міністерством фінансів України:

- Email: aml_bulletin@minfin.gov.ua
- Поштова адреса: Міністерство фінансів України, Україна, 04071, м. Київ, вул. Межигірська, 11
- Ідентифікація контакту: стосовно Спеціального випуску Методологічного Бюлетеня - SEPA

Бюлетень є аналітичною розробкою методологічної команди Департаменту антилегалізаційної політики Міністерства фінансів України, спрямованою на поширення кращих практик, дослідження новітніх типологій та глобальних регуляторних і правоохоронних тенденцій у сфері ПВК/ФТ/ФР. Видання призначене для підвищення інституційної спроможності всіх учасників AML системи України та сприяння ефективному управлінню ризиками ВК/ФТ/ФР з урахуванням міжнародних стандартів та актів права ЄС.

Щоб отримати доступ до інших Методологічних Бюлетенів – перейдіть за посиланням [\[офіційний веб-сайт Міністерства фінансів\]](#).

Додаткові матеріали